

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูและบุคลากรทางการศึกษาถือเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญยิ่งที่จะทำให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยในการนี้ ครูจะต้องได้รับการพัฒนาให้สัมพันธ์กับการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถส่งเสริม สนับสนุน หรือพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ

การพัฒนาครูให้มีคุณภาพเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ กฎหมายหลายฉบับ ได้กล่าวถึงหรือให้ความสำคัญในเรื่องนี้ เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 หมวด 7 มาตรา 52 ให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้มีระบบการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ(สำนักนายกรัฐมนตรี, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116, ตอนที่ 74 ก : 15) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 80 ให้มีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง บางตำแหน่งและบางวิทยฐานะ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสม อันจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความก้าวหน้าแก่ราชการ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด มาตรา 81 ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุนผู้ได้บังคับบัญชา ด้วยการให้ไปศึกษา ฝึกอบรม ดูงานหรือปฏิบัติงานวิจัยและพัฒนาตามระเบียบที่ ก.ค.ศ. กำหนด ในกรณีที่มีความจำเป็นหรือเป็นความต้องการของหน่วยงานเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือวิชาชีพ ผู้บังคับบัญชา อาจส่งหรืออนุญาตให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาลาไปศึกษา ฝึกอบรม หรือวิจัย โดยอนุมัติของ ก.ค.ศ. หรือ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาที่ได้รับมอบหมาย โดยให้ถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ และมีสิทธิได้เลื่อนขั้นเงินเดือนในระหว่างลาไปศึกษา ฝึกอบรม หรือวิจัย แล้วแต่กรณี หรือ พระราชบัญญัติสภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 9 (5) ได้กล่าวถึงการสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครูตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ เป็นต้น

ในส่วนของความก้าวหน้าในเส้นทางวิชาชีพครู ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จะเข้าสู่วิชาชีพ โดยดำรงตำแหน่งอาจารย์ 1 และพัฒนาขึ้นสู่ตำแหน่ง อาจารย์ 2 อาจารย์ 2 ระดับ 7 อาจารย์ 3 และ อาจารย์ 3 ระดับ 9 ตามลำดับ โดย ตามกฎ ก.ค. ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2535) ออกตามความใน พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 ว่าด้วยการกำหนดระดับเงินเดือนของตำแหน่งข้าราชการครู ข้อ 2 (5) กำหนดว่า อาจารย์ 3 ให้ได้รับเงินเดือนในระดับ 6 ถึง ระดับ 8 และถ้าอาจารย์ 3 ผู้ใดเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีผลงานทางวิชาการ ตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ค.กำหนด และได้ผ่านการประเมินตามวิธีการที่ ก.ค.กำหนดแล้ว ให้ได้รับเงินเดือนในระดับ 9 ได้ เมื่อ ได้รับเงินเดือนในระดับ 9 ซึ่งการที่ข้าราชการครูจะดำรงตำแหน่งอาจารย์ 3 ระดับ 6-8 หรืออาจารย์ 3 ระดับ 9 ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.กำหนด กล่าวคือ โดยหลักการต้องมีการประเมินความชำนาญการหรือความเชี่ยวชาญและผลงานทางวิชาการ ซึ่งจาก ข้อมูลในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2542-2543 พบว่า ข้าราชการครูใน โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้รับการอนุมัติกำหนดตำแหน่งและแต่งตั้ง ให้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ 3 คิดเป็นร้อยละ 42.93 ของผู้เสนอขอตำแหน่ง หลังจากปีงบประมาณ 2544 สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้มอบอำนาจให้กรมสามัญศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินการแทน ทั้งนี้ ในระหว่างช่วง ปีงบประมาณ 2542-2546 ข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา และสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้รับการอนุมัติให้ได้รับเงินเดือนสูงขึ้น ในตำแหน่ง อาจารย์ 3 ระดับ 9 คิดเป็นร้อยละ 35.87 ของผู้เสนอขอตำแหน่ง(ฝ่ายแผนงานสำนักงาน-คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา,2546) และในปีต่อ ๆ มา ก็มีข้าราชการครูที่มี ตำแหน่งอาจารย์ 3 และอาจารย์ 3 ระดับ 9 เพิ่มมากขึ้น ตามลำดับ

ภายหลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 โครงสร้างของตำแหน่งข้าราชการครูได้เปลี่ยนแปลงไป โดยได้จำแนกวิทยฐานะผู้สอน เป็น 4 วิทยฐานะ คือ ครูชำนาญการ ครูชำนาญการพิเศษ ครูเชี่ยวชาญ และครูเชี่ยวชาญพิเศษ ทั้งนี้ ผู้ดำรง ตำแหน่งอาจารย์ 3 ระดับ 6-8 และอาจารย์ 3 ระดับ 9 เดิม ก็จะปรับเปลี่ยนเป็นตำแหน่งครูวิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษและเชี่ยวชาญ ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ครูมีโอกาสก้าวหน้าในทางวิชาชีพและจะ ได้รับการเลื่อนตำแหน่ง เลื่อนระดับ หรือเลื่อนวิทยฐานะ สูงยิ่งขึ้นตามกฎหมายฉบับนี้

ในด้านความคาดหวังเกี่ยวกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูที่มีวิทยฐานะแตกต่างกัน คาดหวังว่าครูที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ จะมีความแตกต่างจากครูชำนาญการและชำนาญการพิเศษ ใน เรื่อง มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดค้น วิจัย และนำผลไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้อ มีการพัฒนา นวัตกรรมจัดการเรียนรู้อ มีคุณภาพการปฏิบัติงานระดับดี และมีผลงาน ที่นอกจากจะปรากฏต่อ นักเรียนอย่างชัดเจนแล้ว จะต้องปรากฏต่อครูหรือสถานศึกษาอย่างชัดเจนด้วย ในขณะที่ได้มีการ

เพิ่มความเข้มข้นของระดับคุณภาพการปฏิบัติงานเป็นระดับดีมาก และจะต้องมีผลงานปรากฏต่อชุมชนหรือวงวิชาการ ที่ชัดเจนด้วย ในกรณีของวิทยฐานะเชี่ยวชาญพิเศษ(สำนักงาน ก.ค.ศ., หลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูมีวิทยฐานะ, 2548 : 40)

ในด้านการพัฒนาการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาตามมาตรฐานวิทยฐานะและคุณภาพการปฏิบัติงานตามเงื่อนไขที่กำหนดในขณะเข้าสู่ตำแหน่ง ได้สะท้อนถึงความคาดหวังที่ว่า เมื่อครูได้รับการเลื่อนตำแหน่ง เลื่อนระดับ หรือเลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้น ย่อมหมายถึง ครูมีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ มีทักษะและประสบการณ์สูงขึ้นตามลำดับ ซึ่งจะส่งผลสู่นักเรียนและคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ในภาพรวมด้วย

จากแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของครูหรือบทบาทของครูในการปฏิรูปการเรียนรู้ เงื่อนไขการเข้าสู่วิทยฐานะของครู หรือความคาดหวังเกี่ยวกับครูที่มีวิทยฐานะแตกต่างกัน ดังกล่าวข้างต้น ในกรณีนี้ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่า การที่ครูได้รับการประเมินและรับรองวิทยฐานะเป็นครูเชี่ยวชาญหรือครูเชี่ยวชาญพิเศษ หรือการที่สถานศึกษามีครูที่มีวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญและวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญพิเศษ จะมีผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนหรือคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษามากน้อยเพียงใด ครูเหล่านี้เป็นผู้ที่มีความสามารถอย่างแท้จริง มีการพัฒนาผลงานของตนเองอย่างต่อเนื่องหรือไม่ ผลงานมีคุณภาพแตกต่างจากครูทั่วไปมากน้อยเพียงใด รวมทั้ง หากเป็นไปได้ตามที่คาดหวัง สิ่งที่จะต้องหาคำตอบอย่างต่อเนื่อง ก็คือ การแสวงหาแนวทางการพัฒนาครูให้มีวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญหรือวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญพิเศษที่เป็นรูปธรรม ชัดเจน เพื่อให้ครูเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นครูแกนนำในอนาคต ว่าควรดำเนินการในลักษณะใด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาครูอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง โดยในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในฐานะองค์กรกลางบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงได้วางแผนการศึกษาครั้งนี้ ขึ้น โดยได้เน้นศึกษาเฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่โรงเรียนต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ (กรมวิชาการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2544) ทั้งนี้ คาดหวังว่า การศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบผลทางตรงจากการที่สถานศึกษามีครูที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ ทราบประสิทธิภาพการสอนของครูวิทยฐานะเชี่ยวชาญ รวมทั้งได้ข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาครูให้มีวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญและเชี่ยวชาญพิเศษที่เหมาะสม ในอนาคต อันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาหรือ ส่งเสริมครูให้เข้าสู่วิทยฐานะเชี่ยวชาญและเชี่ยวชาญพิเศษ ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

2. คำถามวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีคำถามที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสถานศึกษาที่มีครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ สูงกว่าหรือแตกต่างจากสถานศึกษาที่ไม่มีครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ หรือไม่

2.2 แนวทางในการพัฒนาครูให้มีวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ หรือวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญพิเศษ ควรเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เฉพาะ 2 ประการ คือ

3.1 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนที่มีครูมีวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ กับโรงเรียนที่ไม่มีครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ เฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาครูให้มีวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ หรือ วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญพิเศษ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 เป้าหมายของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนที่มีครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ ในเชิงเปรียบเทียบกับ โรงเรียนที่ไม่มีครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ และศึกษาแนวทางการพัฒนาครูให้มีวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญหรือวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญพิเศษ ในโอกาสต่อไป ทั้งนี้ เน้นศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปีการศึกษา 2549 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ในการวิจัยนี้ กำหนดแหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูลที่ สำคัญ ๆ ดังนี้

- 1) สถานศึกษาที่มีครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ และสถานศึกษาที่ไม่มีครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ ที่มีภาวะแวดล้อมเทียบเท่ากัน
- 2) ครูที่มีวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์
- 3) นักเรียนที่เรียนกับครูที่มีวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ และเรียนกับครูทั่วไป

4) เอกสาร/หลักฐานเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียนใน โรงเรียนที่ครูมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญและ โรงเรียนคู่เปรียบเทียบ

5) ผลการประเมินคุณภาพระดับชาติ(NT) ของ โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายที่มีครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ และ โรงเรียนคู่เปรียบเทียบ

6) นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการพัฒนาข้าราชการครู

4.3 ตัวแปรในการวิจัย ตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) ตัวแปรอิสระ/ตัวแปรต้น

ในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนใน โรงเรียนที่มีครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ เน้นศึกษาเชิงบรรยายและเปรียบเทียบกับ โรงเรียนที่ไม่มีครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ สภาพการมีครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญอยู่ในโรงเรียน การได้รับการสอนโดยตรงจากครูเชี่ยวชาญ วุฒิการศึกษาของครู ประสบการณ์การศึกษาอบรมหลังเข้าสู่วิทยฐานะ การพัฒนางานเชิงวิชาการหลังจากเข้าสู่วิทยฐานะ และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งในวิทยฐานะ

2) ตัวแปรตาม ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

(1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีและ ไม่มีข้าราชการครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

(2) สภาพการปฏิบัติงานและปฏิบัติตน ของครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญและครูเชี่ยวชาญพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

(3) ลักษณะการปฏิบัติงานและปฏิบัติตนที่ควรจะเป็น ในฐานะครูที่มีวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญและครูเชี่ยวชาญพิเศษ

(4) แนวทางการพัฒนาข้าราชการครูให้มีวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญและวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญพิเศษ ที่เหมาะสม เพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

4.4 ระยะเวลาในการศึกษา การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ในการสอน (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) และสภาพการปฏิบัติงานของครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ ในปี 2548-2549 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลสิ้นปีการศึกษา 2549 ในส่วนของการศึกษาแนวทางการพัฒนาครู เป็นการประมวลผลจากสภาพการปฏิบัติงาน สภาพการพัฒนาคู ตลอดจนเงื่อนไขในปัจจุบัน ผนวกกับแนวคิดเชิงทฤษฎีหรือกรณีการปฏิบัติที่ดีเด่น แล้วสังเคราะห์เป็นแนวทางที่ควรจะเป็นในอนาคตที่เหมาะสมในช่วงปี 2550-2555

5. นิยามศัพท์

ครูที่มีวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ และวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญพิเศษ หมายถึง ข้าราชการครูที่มีวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ และวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญพิเศษ(คศ.4 และ คศ.5) ตามพระราชบัญญัติ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 ซึ่ง ในที่นี้จะหมายถึงครูวิทยฐานะเชี่ยวชาญ/เชี่ยวชาญพิเศษในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

โรงเรียนที่มีครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ หมายถึง โรงเรียนที่มีครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์ นับเฉพาะที่ประจำการอยู่ในปี 2548-2549 ซึ่งจากฐานข้อมูล ปี 2549 มีจำนวนทั้งสิ้น 74 16 และ 93 คน ตามลำดับ (รวม 183 คน) กระจายอยู่ในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 66 16 และ 80 โรงเรียน ตามลำดับ(รวม 162 โรงเรียน)

โรงเรียนคู่เปรียบเทียบ หมายถึง โรงเรียนที่มีขนาดและภาวะแวดล้อมใกล้เคียงกับโรงเรียนที่มีครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ โดยในที่นี้ เป็นโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นคู่เปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับโรงเรียนที่มีครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ คัดเลือกโดยคณะศึกษานิเทศก์เขตพื้นที่การศึกษา โดยสุ่มเลือกจากโรงเรียนที่มีภาวะแวดล้อมใกล้เคียงหรือเทียบเท่ากับ โรงเรียนที่มีครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ รวมทั้งสิ้น 162 โรงเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ในที่นี้ วัด โดยคะแนนเฉลี่ยผลการสอบระดับชาติ (NT) หรือสัดส่วนนักเรียนที่ได้ผลการเรียนในระดับ 3-4 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ดังกล่าว เป็นรายโรงเรียน

สภาพการปฏิบัติงานของครู หมายถึง บทบาทหน้าที่และลักษณะการปฏิบัติงานของครูวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญ ที่เป็นจริงในปัจจุบัน ทั้งในด้านการสอน การพัฒนางานวิชาการ การนิเทศ แนะนำเพื่อนครู การเป็นผู้นำพัฒนางาน การบริหารจัดการเรียนชั้น ฯลฯ

บทบาทหน้าที่หรือลักษณะการปฏิบัติงานที่ควรจะเป็น หมายถึง บทบาทหน้าที่ของครูเชี่ยวชาญ/เชี่ยวชาญพิเศษที่ควรมี ควรปฏิบัติ หรือควรกำหนดให้เป็นแนวปฏิบัติ ในฐานะครูที่มีวิทยฐานะขั้นสูง

แนวทางการพัฒนาครูให้มีวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญหรือเชี่ยวชาญพิเศษ หมายถึง กรอบแนวคิด หรือแนวดำเนินการในการพัฒนาครูในระดับ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู(ก.ค.ศ.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับบุคคล

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ประโยชน์ทางตรง

ทำให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะการเลื่อนตำแหน่งและแต่งตั้งข้าราชการครู ตลอดจนการพัฒนาและส่งเสริมให้ข้าราชการครูเข้าสู่วิทยฐานะครูเชี่ยวชาญและเชี่ยวชาญพิเศษที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

6.2 ประโยชน์ทางอ้อม

1) ทำให้ได้แนวทางที่สามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาครูให้มีวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญหรือครูเชี่ยวชาญพิเศษในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ในโอกาสต่อไป

2) เป็นการสะท้อนความรับผิดชอบ(Accountability)ขององค์กรที่เกี่ยวข้อง ในอันที่จะต้องตรวจสอบ หรือติดตามผลการดำเนินงานหรือผลการเลื่อนวิทยฐานะครู ภายหลังจากที่ได้ดำเนินการในเรื่องนี้มีระยะหนึ่งแล้ว ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขสำคัญในการปฏิบัติงานในยุคประกันคุณภาพ